

PRESIDENTTIFOORUMI XIV
Globalisaatio ja YK:n vuosituhatavoitteet

Hyväsydämissyyden vuosituhatpuuska ja globaali harvainvalta

11.5.2010

Teivo Teivainen
maailmanpolitiikan professori, HY
teivo.teivainen@helsinki.fi, 050-3505120

Vuosituhannen vaihteessa hyväsydämissyyden puuska valtasi Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen. Syntyi julistus, jonka inspiroimat tavoitteet ovat pian kymmenen vuoden ajan auttaneet meitä muistamaan maailman köyhien ongelmia.

Vaikka vuosituhatavoitteiden saavuttaminen on toistaiseksi jäämässä kaukaiseksi haaveeksi, niiden merkitystä ei ole syytä mitätöidä. Pienikin askel kohti lapsikuolleisuuden vähentämistä tai tyttöjen aseman parantamista peruskoulutuksessa voi tehdä maailmasta nykyistä paremman paikan elää. On hienoa, jos vuosituhatavoitteet voivat motivoida vaikkapa Suomen valtiota lisäämään kehitysyhteistyömäärärahojaan.

Köyhyyden lieventämisen näkökulmasta vuosituhatavoitteita olisi julmaa olla kannattamatta. Silti niitä vaivaa samankaltainen tekopyhyys kuin monia muitakin köyhäinapua korostavia julistuksia ja toimenpiteitä.

Vuosituhatjulistuksella maailman valtaeliitti lupasi ottaa maailman köyhien asiat huomioon. Silti se on kieltäytynyt lupaamasta sitä, että köyhät ihmiset ja valtiot saisivat tulla mukaan päättämään maailman asioista.

Julistus antaa hetkittäin ymmärtää, että sen tarkoitus saattaisi olla köyhien vallan lisääminen. Minkäänlaista lupausta rikkaiden harjoittaman globaalien harvainvallan purkamisesta se ei kuitenkaan ymmärrä antaa.

Paikoitellen julistus toki asettaa demokratian edistämisen tavoitteeksi, jota suosittelaa yksittäisille köyhille maille. Köyhien ja rikkaiden maiden välisten suhteiden epädemokraattisuuteen julistus ei kuitenkaan juurikaan pureudu. YK:n roolin korostamisen voi toki tulkita kannanotoksi maa ja ääni –periaatteen rajallisen soveltamisen puolesta, mutta julistus sulkee silmänsä dollari ja ääni –periaatteella toimivien yksityisten ja julkisten talousinstituutioiden harvainvallalta.

Esimerkiksi Afrikan erityistarpeita korostaessaan julistus lupaa tuoda ”Afrikan kysymyksen kaikkeen maailmantalouden keskeiseen päätöksentekoon”. Demokraattisen arvomaailman puitteissa tämän luulisi tarkoittavan sitä, että myös afrikkalaiset ihmiset ja heidän edustajansa tuotaisiin maailmantalouden keskeiseen päätöksentekoon. Vuosituhattavoitteissa asia on kuitenkin ajateltu toisin.

Vuosituhattavoitteissa köyhät on monin tavoin mielletty lapsenkaltaisiksi köyhäinavun kohteiksi. Lapsille tarjotaan erilaisia keinoja kasvaa ja kehittyä, mutta tärkein päätöksenteko keskitetään kehittyneille aikuisille.

Globaalien päätöksentekorakenteiden näkökulmasta vuosituhattajulistuksen perusvire on harvainvaltainen. Hyväsydämiset tavoitteet tekevät sen harvainvaltaisuudesta toki varsin valistuneen oloista. Parhaimmillaan valistunut harvainvalta saattaa avata mahdollisuuden luoda edellytyksiä maailmanjärjestelmän valtasuhteiden muutoshankkeille. Pahimmillaan se tekee meidät sokeiksi hyväntahtoisuutemme rasistiselle tekopyhyydelle.